

LITT FRA MIN OPPVEKST PÅ KOKKENES PÅ 1940 OG -50 TALLET

av John Gustav Johansen

De 20 første åra av mitt liv bodde jeg på Kokkenes og har derfor hatt tilknytning til denne bydelen i alle år siden. Jeg vil her fortelle om noe av det jeg opplevde i de første år av mitt liv, de som jeg tilbrakte der med mine foreldre og mine to, fra 1952 tre søsken.

Sju uker etter jeg blei født, kom krigen til Lillesand og Norge. Jeg kom til verden i 1. etasje i det huset som Kjell Rosenberg i boka "Lillesand Historie I" kaller "Smed Christensens hus". Huset var en kommunal to-etasjes leiegård som lå i Vestregata. Den blei reven omkring 1957 sammen med tre andre bolighus for å gi plass til det planlagte store meieriet som skulle ligge der, midt i hjertet av Lillesand. Istedenfor meieri har det vært veigrunn og parkeringsplass der i alle år siden, i de siste åra med lekeplass i øvre enden. En meieribygning blei seinere, rundt 1961, bygd noe mindre enn tidligere planlagt lenger nede i gata, på den andre sida, omlag der "Middelskolen" opprinnelig lå. Men først blei skolebygningen med stor presisjon flytta på ruller 30-40 meter lenger mot vest, der en ny grunnmur sto klar.

Foreldrene mine, Olga og Henry, hadde tidligere flytta fleire ganger før de kom til "Smed Christensens hus" i 1939, der de bodde et års tid. De syntes nok dette omflakkende livet måtte ta en ende, og derfor hadde min far tidlig vinteren i 1940 kjøpt et gammelt hus i Kokkeneskleiva. Så da flytta vi omkring midten av april, mine foreldre og mine to søsken med meg, som bare var en liten bylt, ut på Kokkenes. I mellomtida hadde min far, etter arbeidstid, og med hjelp av snekkerkyndige i familien, foretatt en renovering av vårt "nye" hus, med blant annet skifta til nye to-fags vinduer, og oppdatert innredning, maling og tapetsering. Men først i 1951 da huset blei bygd på i høyda, blei den livsfarlige bratte trappa opp til andre etasje skifta ut.

Men før vi var kommet så langt som til innflytting, hadde det tyske troppe-transportskipet "Rio de Janeiro" blitt torpedert og senka utenfor Ågerøya den 8. april 1940, og mange overlevende tyske soldater var tatt inn til Lillesand. I aprildagene dreiv min far og noen andre karer snekkerarbeid på det nye huset til Aager på Humløya. Om formiddagen den 8. hadde de hørt eksplosjonene da "Rio de Janeiro" blei torpedert, men hadde ikke sett noe på grunn av skodde. De var sikkert engstelige, "Har noe alvorli hendt inne i Lillesand? Æ krigen kåmmen ti Norge?" De hasta nok heim fra arbeid denne dagen. Der fikk de høre både om torpederinga av det tyske skipet, om omkomne og om overlevende tyske soldater som var tatt i land på Langbrygga og innkvartert i byen.

Om morraen 9. april var krigen en realitet. Av redsel for overgrep, krigshandlinger og bombing evakuerte Lillesandsfolk til Glamsland eller Birkenes i dagene etter, vi tok til Borkeland, og jeg blei for sikkerhets skyld heimedøpt på Borkeland der vår familie hadde søkt tilflukt.

Mens kvinnfolk og unger var til evakuering, dro mannfolka heim etter få dager for å gå på arbeid eller passe på at ingen tjuver og kjeltringer skulle herje der heime. Etter enda noen dager i eksil, kom resten av de evakuerte tilbake igjen, vi til vårt "nye" hus i Kokkeneskleiva. Der tilbrakte jeg de neste 20 år av mitt liv.

Min far hadde bakgrunn som hjuring hos Henrik Gauslaa på Lofthus, og dreng og gårdsgutt hos Kristen Udjus på Møglestu. Den kunnskapen han hadde opparbeid seg der, kom til god nytte da han av Lillesands Forsyningsnemnd fikk tildelt parseller med dyrkingsjord i Oreholla under 2. verdenskrig. Der dyrka han grønnsaker og tobakk. I tillegg kom den lille kjøkkenhagen på framsida av huset der det mest blei dyrka litt poteter, men sammen med noen bærbusker og et pæretre, ga dette til sammen et kjærkomment tilskudd i husholdninga. Blomster var der også plass til. Alle naboene hadde den gang utedo med lang vei til sete - hos oss var doen i tilbygget innomhus, og fra den fikk plantene på parsellene næring. Så hver vår lukta det "godt" fra all gjødsla som min far bar ut.

Det var klart vi hadde kaniner under krigen, og "lekkeblomstblader" var der alltid nok av i sommerhalvåret. Det samla vi unger og mata kaninene med, det likte de godt. Vi koste oss med dyra, og hadde mye glede av de, også i matveien. Ikke bare blei kjøttet brukt, men også skinnene blei nytta, til kraver, kyser og muffertil jentene. Kaninskinnet var veldig populært.

En sørgelig begivenhet var det da mi søster Rigmor døde, bare 11 dager gammel, den 23. november 1944. Hun var født med innsnevring i spiserøret, noe som gjorde at alt hun fikk av mat, kom opp igjen. Dette var et problem som ikke eksisterer i dag, nå er det rett opp på operasjonsbordet og fiks ferdig. Den gang kunne de ikke gjøre noe med det, det var liksom dødsdom. Vi sørget lenge over lille Rigmor.

I 1945, fra 2. til 13. mai var jeg innlagt på sjukehuset i Arendal for en operasjon (som i ettertid viste seg å være heilt unødvendig, jeg har hatt mén av det i alle år siden). Da jeg lå på sjukehuset, fikk jeg ikke feire fredsdagen 8. mai. Siden jeg enda var pasient, satt jeg heime og fikk heller ikke være med på feiringa av 17. mai dette viktige året. Men da skottene kom med sin oppvisning med sekkepiper i Strandgata noen dager seinere, 2. pinsedag, satt jeg på aksla til min far og fikk med meg forestillingen. Denne konserten husker jeg den dag i dag. For en opplevelse dette var! Siden har jeg likt å høre på sekkepipedemusikk.

Det var ei forferdelig steinete kleiv som førte fra Kokkenesgata, forbi vannposten i bakken, forbi vår utgangsdør og opp til toppen der familien Dreessen bodde. Om min barndom må jeg nevne, den var før asfaltalderen. Kokkeneskleiva var da ingen gjennomgangsvei. Den stoppa i havegjerdet hos Olevine Kristiansen. I bakken snubla jeg, og andre med meg, både titt og ofte. Jeg fikk mange skader derifra, og har arr etter slikt den dag i dag. Å passe seg var ikke alltid så greit, vi hadde det også travelt mange ganger, og det var da det gikk gale. Så blei jeg sydd og plastra, og jeg kunne bli sittende inne et par uker til skaden var helt så noenlunde. Da var bøker en god venn.

Jeg hadde en medfødt bindevevsykdom som gjorde at jeg fikk åpne sår der andre fikk blåmerker. Av samme grunn gikk det også seint med gjengroinga. Så det tok alltid lang tid før jeg var ute og løp igjen. Særlig var det knea og leggene det gjekk ut over, det har jeg tydelige merker etter den dag i dag.

Søstera mi, Åse, måtte nok hale og dra mye på meg da jeg var liten. En gang hun passa på meg sammen med noen venninner, skulle hun et ærend inn i huset vårt. Mi mor var ikke heime, hun var hos frisøren, men "nøylen liggår der du veid". Da hun skulle lukke igjen den tunge ytterdøra etter seg, holdt jeg i dørkarmen, og vips var min høyre langfinger i veien og ytterste leddet fikk seg en ordentlig trøkk, og blodet rant. Jeg skrek vel høyt, og søstera mi drog meg av sted til mi mor hos frisøren, og hun videre med meg til legen. Skaden er enda synlig.

Kokkenes var i min barndom et eldorado for oss unger, med Oreholla, Røysa (i enden av N. C. Gauslaas gate), Vallesverds jorder (nå boligfeltet Kjerkeheia) der kuene til Jørgen Vallesverd gikk og beita, Kjerkeheia med ronser og vippe, Lilleheia med den flotte utsikten over byen og fjorden, og ikke minst sagbruket ytterst ute på Kokkenes, kalt "Vorta", og så Verven og bryggene innenfor, innover mot byen. Vi hadde også "Fillemannen", skraphandler Hillerød, like nedi gata, der vi kunne både kjøpe og selle "skrap". Etter at veien ut til Oreholla var ferdig i 1946, begynte nybygginga der ute, så vi oss vårt snitt til å plukke opp bly som rørleggeren hadde etterlatt seg i kjellerne, da de var ferdig med jobben. Det gikk vi til skraphandleren med. Bly, og kopper au, var godt betalt, så det kunne bli lommepenger ut av det. Jeg veit ikke om de voksne visste om dette, men nå veit de det! Og på Røysa fant vi ting som det kunne være av interesse å samle på, for eksempel brus korker som vi brukte å "konke" med istedenfor 5-øringer - som vi ikke hadde råd til - eller ting som kunne brukes eller gjøres om til penger.

For min del gikk noe av denne "fortjenesta" helst til fiskeutstyr, snøre og fiskekroker - små fiskekroker kosta først bare 1 øre stykke, seinere gikk prisen opp til 2 øre. Fra Søren eller Gusta Corneliussen på butikken, Kokkenes Handelsforretning, gikk så turen med fiskestang som vi hadde laga sjøl, og nytt snøre, seinere "sen", søkke av spiker og nye fiskekroker ned til Parkettfabrikken og Makrellagets brygge for å fiske flyndre, "peitermann" (en art kutling), eller "berrtéver" (bergnebb), av og til ei ulke og villing og "kongfisk" (sypike). Agn hadde vi i knuste "kuringer" som vi plukka på fjell og stein i strandkanten i bukta ved Parkettfabrikkens buer og utedo like ved, eller ute i Oreholla.

Vi satt eller sto på bryggekannten og stirra ned i sjøen etter liv. Flyndra var en nokså sjelden fisk. Den var også slik som Petter Dass skreiv om i sitt verk "Nordlands trompet": "*Det hender vel ofte Flyndra som laxen, Den biter ei straxen*". Om vi en gang i blant fikk halt opp ei flyndre, og om ho var stor nok, så var jo det matfisk. Den gikk vi heim med. Om ikke mi mor ville ha, så ville sikkert katten. Mi mor hadde jo vokst opp blant fisk og fiskere ute i Ulvesund, så hun var kresen og ville ikke ha den "simple" fisken som blei fanga ved bryggekannten i Lillesandsfjorden. Men vi hadde hørt at Berginius eller Tomana kunne tenke seg fisk til middag. Og da fikk vi noen øre for fisken. Jeg skjønner godt at Berginius gjerne ville ha flyndra vi fikk til middagsmat, for hos han var der jo så lavt under taket i kjøkkenet at denne fisken passa godt i steikepanna hos han!

"Peitermann" og ulker, som det heller ikke var så mye av, var så svære i kjeften at det ikke var noen kunst å få de på kroken, om de snuste på agnet. Men de små nysgjerrige "berrtévene" som alltid svømte rundt på leiting etter mat, var derimot vanskelige å få på kroken, så der var knivskarp konkurranse om hvem av oss guttunger som fikk flest opp på land. Fisken beit ikke over agnet, men sudde det i seg, så da gjaldt det å følge med - og rykke til i rett sekund! Rekorden, tror jeg, var i mi tid 18 "berrtéver" på under ein time. Dette var litt av ei bragd! Fisken tok sjølsagt pus seg av! Fisking var forresten bare ei guttegreie!

Brukte dere ikke "springskyder"? Jo visst gjorde vi det. Vi fant ei grei kløfta grein på et tre, skar et passelig handtak nederst og to armer øverst. Oppe kutta vi inn noen hakk der vi festa gummistrikken, helst fra utbrukte bilslanger som vi kunne finne på verkstedet hos Emil Olsen. Dertil et passende stykke skinn, "ei pløse", der "prosjektilet" kunne holdes, og tau eller strikk til å feste dette med. Som prosjektil brukte vi passende småstein, eller det kunne finnes i avfallshaugen utenfor "Stansa". Vi blei ganske flinke til å sikte etterhvert, og det kunne da sprute godt om vi traff en isolator på strømmastene! Men farlig både for folk og fé kunne denne "hobbyen" være.

Å "ta på lista" med liten ball sammen med ungene i gata var en lek jeg brukte mye tid på, og blei ganske flink til. Vegger med vannrett og skrå belistning som det var ved inngangen til butikken hos Søren Corneliusen, var ypperlig til det bruk. Også på skolen på Brentemonen var der slike vegger som egna seg til dette ballspillet, som starta så snart snøen var borte på våren.

På seinsommeren kunne "rognebærrøyr" bli et effektivt våpen, men mye mer uskyldig enn "springskyderen". Dersom vi ikke fant røyr som passa til formålet, måtte vi på leiting etter planten kvann som hadde holer tette stengler. Da måtte vi siden passe på at ikke rognbæra var for store, for kvannstengler var ofte litt for tynne til at de største rognbæra kunne gå gjennom. Når vi hadde fått tak i utstyret, var det ut og plukke modne rognbær. Noen brukte erter, men det var jo å sløse med maten, så det hadde jeg ikke råd til. Så putta vi munnen full av rognbær (høyt henger de og sure er de), satte røyrret for munnen og blåste ut rognbær etter rognbær på intetanende personer. De gjorde forresten ikke store skaden, var nok mer til irritasjon.

Om vinteren kunne det hende at både Tingsagerfjorden og Lillesandsfjorden var islagt. Dette benytta alle ungene og de store guttene seg av. Mange av de større guttene satte på seg Ballangrud-skoskeisene som de hadde betalt med penger de hadde tjent seg som ærendsgutter eller avisbud, eller det var konfirmasjonspengene som blei brukt. Så fór de utover isen. Vi andre måtte nøye oss med å stramme reimene til krøllskeisene til tærne blei blå! før vi kunne komme oss av sted. Det var nok med litt misunnelse jeg så min bror Øyvind sammen med Ingebjørn Brobakken og andre større gutter i stor fart krøsskaste seg rundt og rundt den oppmerka 400-metersbanen de hadde laga midt ute på fjorden.

Vi hadde jo mye moro i snøen med kjelke og spark og ski. Rattkjelke var en grei julepresang! Det var tilmed hopp i Appedalen like ved oss, der de større guttene i nabolaget prøvde seg. Jeg var ikke med på det, jeg farta ellers rundt på min fars gamle, tunge hoppski, jeg hadde ikke egne ski. Egen sykkel hadde jeg heller ikke. Sykla på mi mors sykkel når den bare var ledig. Jeg lærte å sykle da jeg var rundt sju år, og første gangen jeg var kommet vel oppå trøene og klarte å trø rundt, så bar det rett i en stolpe, og jeg slo et godt kutt i panna. Men det gikk bedre etter hvert, og sykle har jeg kunnet siden.

Mi mor hadde far og brødre som var fiskere. Så hver jul, så lenge jeg kan huske tilbake, hadde vi nytrukken torsk fra Ulvesund. Enten var da slektningene mine, besteforeldre og to onkler, hos oss i jula og hadde torsk

med, eller de sendte juletorsken med "Øya". Om fisken blei sendt, var vi unger av sted og henta den på ettermiddagen lillejulaften eller julaften da rutebåten la til på andre sida av fjorden. Den lå innenfor Langbrygga der både den første "Øya" og den andre "Øya" alltid har lagt, og der den tredje "Øya" har si havn i dag. Om beste-foreldrene mine og onklene mine skulle være hos oss i jula, så kom de utpå ettermiddagen julekvelden, i onkel Einars fiskesjette. Om høsten hadde onkel alltid satt hus over framre del av båten, så folk satt trygt og lunt der. Da blei det høytid i huset. Heile ettermiddagen kunne jeg ligge klistra til vinduet, der vi hadde en liten utsikt til leia utenfor Julebauen. Da vi så båten svinge rundt neset der ute, var vi snare med å løpe ned for å ta imot de tilreisende ved Makrellagets brygge. Det var alltid hyggelig når vi fikk slikt besøk. Men åssen de alle, både vi og gjestene våre fikk soveplass i det lille huset vårt i Kokkeneskleiva, skjønner jeg ikke nå, men husrom blei det. Og hyggelig hadde vi det. Bedre plass fikk vi forresten etter utbygginga i 1951. Torsk har jeg alltid siden ønska meg julaften, den vekker også mange gode minner i meg! Men smaken kan være så forskjellig, så jeg har mange ganger etter at jeg gifta meg, måtte bøye meg for andres smak!

Noen uker hver eneste sommer var vi unger og vår mor på ferie hos våre besteforeldre. Far vår kom bare ut i helga, han var på arbeid ellers i uka. Vi tok turen med "Øya" fra Lille-sand. Innom Brekkestø, Ågerøya, Kjøbmannsviga, Krossen, Blikksund, Gamle Hellesund, Skotteviga og til Ulvesund. På turen kikka vi lenge etter sjømerket på Trivarer, og når vi endelig så det, visste vi at vi var så godt som framme. Der gikk vi av på Stimersbrygga for å bo hos vår besteforeldre der ute. Vi blei alltid så godt mottatt av bestemor Johanne, omtalt av familien som "mor i Ulvesund", eller bare "Mor" som vi kalte henne. Ulvesund var min barndoms rike.

Turen starta gjerne med at vi unger måtte løpe i forveien for å få "Øya" til å utsette avgangen noen minutter. Avgangen skulle være 7.15, men mi mor var alltid så seint ferdig om morraen, hun hadde så mye å ordne først. Mannskapet om bord på "Øya" visste med en gang vi kom løpende. at nå blei det en utsettelse med avgangen. Vi syntes det var litt flaut. Men turen gikk fint og oppholdet ute i Ulvesund var spennende, uten biler og trafikk, bare omgitt av sjø, vær og vind, og opptatt med roing, bading, fising og seine augustkvelder graving etter paltosk. Vi klatra opp på Kikkerheia eller Trivarer og så langt utover. Og vi ronsa sammen med ungene hos Inga og Sverre Nygård, og spilte ball på skoleplassen på Inderøya. Så blei vi ropt inn til nytrukken fisk til middag og brød med møssesmør til kvelds, kanskje også til krabbemåltid en og annen kveld. Var der regn, holdt vi oss inne og spilte ludo eller couron. I blant hendte det at vi dro på besøk til slektninger eller fastboende der ute, også til Ribe eller Ånjevig. Til gårdene i området, Gløtningsvåg, Kviviga eller i Sandane rodde vi, og der kjøpte vi melk og andre jordbruksprodukter av folka der. Dette var før melkeflaskene tok over, for seinere blei melk bestilt på butikken, og melkeflaskene kom fra Kristiansand med "Øya". Samtidig blei vi alle tatt godt vare på av våre besteforeldre, og Mor som ikke visste det beste hun kunne gjøre for oss.

I huset vårt i Kokkeneskleiva var der ikke innlagt vann før noen år etter krigen, men der var vannpost nede i kleiva, med sveiv til 2 kr. året i leie. Der måtte mi mor og andre mødre – det var den gang mødre var husmødre, med mann på arbeid – hente vann og skylle tøy ved vannposten til langt utpå 1950-tallet. Jeg tror det må ha vært i 1950 at vi fikk innlagt vann, ei tid etter at nærmeste nabo hadde gjort det samme, men før enkelte andre, det kosta jo både penger og arbeid. Vannkran og vask på kjøkken og bad, en septiktank grov min far ned i haven samtidig med at vannklosett blei inninstallert og vår inne-utedo blei stengt. Du kan tro det letta husarbeidet, min far måtte ikke lenger tømme utedoen, og mi mor slapp å hente vann fra vannposten, og vi fikk etterhvert vaskemaskin og varmtvannsbeholder.

Samtidig med at Stansefabrikken etablerte seg ute på Kokkenes i 1946, blei der anlagt en vei ut mot "Røysa", ei gate som etter hvert blei kalt Noan Christian Gauslaas gate. Min far var med på dette veiarbeidet, og jeg har noen bilder derfra. Da veien noe seinere blei ført videre fra Oreholla og opp over Lilleheia, husker jeg at jeg fulgte godt med. Der fikk jeg av og til trø belgen i den provisoriske smia. Belgen førte luft til glødende koll der bora blei varma opp for å kvesses. Der arbeidde Arne Brovig og Ragnvald Thomassen som jeg husker. Det var jo handboring, med bor ikledd skvettfille eller en lyngkvast, og feisel til å slå med. I kjølvannet til veibygginga fulgte boligbygginga, så i løpet av 1950-åra var Oreholla-området ferdig utbygd. Slik forsvant gradvis et av våre "friområder".

Min far blei ansatt som vaktmester på Lillesand Folkeskole på Brentemonen i 1946. Og mi mor skulle ta all golvvask og reingjøring. Det var godt å ha et fast arbeid og fast inntekt, tenkte nok de voksne. Mi farmor Gustava hadde tidligere i mange år - ca. 20 år tror jeg - vært pedell på samme skolen og bodd i leilighet i gymnastikkfløyen, så min far hadde sikkert god erfaring i hva arbeidet innebar. Han hadde nok hjulpet si mor med det tunge arbeidet i sin ungdom. Min bestefar, Johan Oscar, døde like før jul i 1937, så han har jeg aldri kjent. "Mor på skolen", Gustava, flytta da inn i leilighet i Wolmergården, en noe forfallen kommunal leiegård som lå der Frikjerka ligger i dag. Der bodde hun til hun døde i 1958. Av henne fikk jeg gjerne ei spennende bok i presang hver jul. Farmor hørte svært dårlig, så å føre en samtale med henne da jeg var barn, var svært vanskelig, men gild var hun!

Arbeidet som vaktmester var dårlig betalt, så for å få endene til å møtes, måtte min far ta seg en del arbeide utenom. Han hadde snekring på de nye husene i Oreholla, og han var savbruksarbeider på sav både i Trolldalen og på "Vorta", han jobba med props på kaia, mossa tømmer i havna, var fast mann i laste- og lossegjengen som dreiv med lasting av tømmer og props på skip som skulle til England, han grov grøfter, og han tok imot makrell og spikra kasser på Makrellaget, og enda mye mer. Han må ha hatt god arbeidslyst som kunne holde på med alt han gjorde! I tillegg kunne han være med på LILs fotball-lag og gubbehopprenn i Gaupemyra. Og skulle ei kake pyntes heime, var han sjølsagt. Han hadde nok gått i skole hos sin far, Johan Oscar, som hadde lært baker- og konditorfaget, og hadde arbeidd hos baker Knudsen i mange år.

Samtidig med at min far var blitt ansatt som vaktmester, starta jeg, 6½ år gammel, min skolegang på samme skolen. Der gikk også mine to søsken Øyvind og Åse. Flere fra Kokkenes begynte dette året i min klasse, Karl Jørgen, Arnfinn Emil (Loll), og Brit Gunveig. Av oss fire var det bare Loll som fylte sju år i 1946, vi andre tre fylte først sju år på vinteren/våren i 1947. Det hendte sjølsagt at vi hadde følge både til og fra skolen – om vi var venner, og det var vi jo som regel.

De to første åra hadde vi snille frøken Villen (Alvilde) Thorkildsen til lærer og klasseforstander. Hun var så flink til å tegne syntes vi, gikk med prikkete skoleforklæ, og hadde to fletter lagt i en krans rundt hodet. I første klasse begynte skoledagen vår klokka 11.25 og slutta etter to skoletimer fram til jul første året. Etter jul hadde vi tre skoletimer, og slutta klokka 14.00, som alle de andre elevene gjorde. Seinere blei skoletimene flere. Vi gikk i alle år på skole hver dag, seks dager i uka. Men en gang i måneden hadde vi "månedslov", en fridag, helst en mandag.

Othilie Emanuelsen var klasseforstander i 3. klasse og Endre Haartveit var vår klasseforstander lengre opp i klassene. Han underviste i norsk og var vår faste sløydlærer. Utenom disse var Gulbrand Grønn bl.a. lærer i gymnastikk, og i heimstadiære tok han oss med på ekskursjon og oppdagelsesreise i lokalmiljøet. Christian Hansen var vår lærer i regning de siste fire åra på folkeskolen. Han var også vår sanglærer og trakterte violin som akkompagnement i sangundervisninga, der vi sang sanger fra vår store norske sangskatt. I 6. og 7. klasse hadde vi engelsk, og siste året var dyktige Alette Berntsen (seinere gift Grimnes) vår engelsklærer.

Det var jo moro å lære nytt på skolen, lese kunne jeg jo før jeg begynte skolen, men der var mye annet. Jeg kunne være nokså opptatt i feriene, og det var ikke hver sommer jeg gleda meg til skolestarten i august. Da kunne jeg telle dagene "friheten" ville vare. Vi hadde ingen fritidsproblem den gang, og vi kunne bevege oss så fritt. Jeg satt forresten titt med skader jeg hadde pådratt meg, med beina oppe på en krakk i to-tre-fire uker hvert år, ofte om sommeren. Da var det godt å ha noe å lese på.

En sørgelig opplevelse hadde vi da vår klassekamerat Karl Jørgen mista sin far i skipskatastrofen i Brest sommeren 1947. Stemninga i klasserommet da skolen begynte på høsten var nok noe dempa de første dagene. Denne hendelsen er omtalt av andre, bl.a. hadde museet tatt det med i si utstilling sommeren 2016.

Om å stå i kø. Under krigen sto vi mye i kø. Men også i tida etterpå, da mange ting var rasjonert. Hver påskeaften i min barndom blei jeg gjerne sendt av sted for å kjøpe melk på meieriet som lå oppe i Vestregate, like oppforbi Kvannes som hadde male- og leketøysbutikk den gang. Meieriet hadde åpningstid bare noen timer på formiddagen den dagen. Folk hadde ikke kjøleskap da, så for at kundene skulle få frisk melk, hadde meieriet denne ordninga. Meieriet var ikke begynt å selle melk i flasker eller pappkartong. Vi brukte spann, både til melk og fløte.

Utenfor meieriet sto gjerne lang kø nedover gata, så jeg måtte smøre meg med tålmodighet til det blei min tur. Vel kommen inn i butikken og blei betjent der, så fikk ei elskverdig dame i kvitt forkle spannet mitt og fylte det med de tre litrene med melk jeg skulle ha. Først målte de opp melka fra store spann i et litermål, noen år seinere fra et apparat på veggen med en hendel som de svingte fram og tilbake for hver liter. Så betalte jeg de 40 ørene for literen som melka kosta. Og så heim med spannet.

Også foran forestillinga på kinoen på Tingsalen kunne køen være lang, for å få en plass på en pinnestol. Det var ikke store luksusen den gang. Barneforestillingene begynte kl. ½ 5 på søndagene. Vi møtte i god tid, lenge før de slapp oss inn, for å komme langt framme i køen. Da gjaldt det å ha "køkultur", ingen skulle få snike i køen. Det blei ofte mye knuffing, og av og til slåssing mellom ungene, særlig når køen var lang. Dørene blei åpna en halvtime før forestillingen, og da gjaldt det å være om seg for å sikre seg en god plass.

I 1950 hadde vi besøk av slektninger. Min fars søster Gudrun var kommet fra Danmark for å besøke si gamle mor og vise fram farmors barnebarn og to oldebarn. I samme anledning var hennes søster Borghild kommet fra Oslo. Det var da siste gang jeg så tante Borghild. I 1951 døde hun av kreft, bare 50 år gammel.

En trist begivenhet for oss unger var det også da katten vår "Nusse", en nydelig grå hunkatt, som vi var så glade i, døde.

I 1952, da jeg var 12 år, fikk jeg ei ny lita søster, frisk og velskapt. Hun blei døpt Inger Johanne. Ettersom jeg var den yngste og minste av oss tre unger, så bandt hun seg mest til meg, og vi hadde et tett og godt forhold etter som hun voks til. Ja, hun nekta tilmed å sitte på Åses fang, da vi alle fire skulle fotograferes. Hun skulle sitte på mitt! Og slik fikk hun det. Hun var vel to og et halvt år gammel da.

På Tingsalen holdt DNT – avholdslaget – til, og der var møte rett som det var, med underholdning for barn og unge. Nora Thorkildsen og Signy Grønn sto for dette. I 1952 var fire av oss jevnaldrene gutter med på leir på Snartemo i Hægebostad, der det var underholdning og utflukter, og andakt var en sjølsagt del av programmet. Hyggelig avveksling. Turen opp og ned gikk med toget. I Snartemo hadde ingen av oss vært før.

Da vi hadde fullført våre sju år på folkeskolen i juni 1953, gikk avslutningsreisa til Kalundborg, Lillesands vennskapsby i Danmark. Vi hadde spart hele det sjuende skoleår for å finansiere turen som kom på i underkant av 90 kroner. Sammen med oss reiste bestyreren, Christian Hansen og kona hans. Da hadde vi også en tur til København med besøk på slott og sirkus. Vi var innom eit stort varehus, Magasin de Nord, der vi for første gang så et virkelig TV-apparat. På heimveien hadde vi dét været. Til ungdomsherberget i Hirtshals kom vi om kvelden. Der holdt vi på å blåse av i nordveststormen som herja Nord-Jylland og Skagerrak disse dagene. Det var en fæl tur over Skagerak til Kristiansand med M/S «Jylland» i stampestjø dagen etter. Da gikk alt mageinnhold og vel så det overbord, vi spydde så vi mest skulle vrenge oss. Turen som etter ruta skulle ta 4 timer, tok henimot 8. Vi var ikke mye verd da vi kom i land i Kristiansand. Det var visst bare Johnny Dreessen av oss som ikke blei sjøsjuk. Men etter et par dager kom vi til oss sjøl igjen. Og som vi skriver som avslutning i stilene når vi skulle fortelle om en tur vi hadde hatt : «Vi var alle enige om at vi hadde hatt ein fin tur».

Etter at jeg var ferdig med min sjuårige skolegang på Lillesands Folkeskole, skulle jeg sjølsagt gå på Middelskolen, der både min bror og mi søster hadde gått før meg.

Men det er ei annen historie.